

VASTUVÕETUD TEKSTID

P9_TA-(2020)0234

Dr Denis Mukwege juhtum Kongo Demokraatlikus Vabariigis

Euroopa Parlamendi 17. septembri 2020. aasta resolutsioon dr Denis Mukwege juhtumi kohta Kongo Demokraatlikus Vabariigis (2020/2783(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Kongo Demokraatliku Vabariigi (edaspidi „Kongo DV“) kohta, eelkõige 18. jaanuari 2018. aasta resolutsiooni¹,
- võttes arvesse komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „asepresident / kõrge esindaja“) poolt 20. mail 2020. aastal ELi nimel esitatud deklaratsiooni julgeolekuolukorra kohta Ituris,
- võttes arvesse nõukogu 9. detsembri 2019. aasta järeldusi Kongo Demokraatliku Vabariigi kohta,
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone, eelkõige 25. juuni 2020. aasta resolutsiooni nr 2528 olukorra kohta Kongo Demokraatlikus Vabariigis ja 29. märtsi 2019. aasta resolutsiooni nr 2463 Kongo Demokraatlikus Vabariigis tegutseva ÜRO stabiliseerimissiooni (MONUSCO) volituste pikendamise kohta,
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonis nr 2528 sätestatud meetmeid, millega pikendatakse kuni 2021. aasta juulini mitmeid sanktsioone, nt Kongo DV relvarühmitustele kehtestatud relvaembargot, üksikisikutele kehtestatud reisikeeldu ning sanktsioonide komitee poolt kindlaks määratud isikute ja üksuste varade külmutamist,
- võttes arvesse ÜRO 2010. aasta augustis avaldatud kaardistamisaruannet, milles dokumenteeriti Kongo DV territooriumil 1993. aasta märtsist 2003. aasta juunini toime pandud kõige raskemad inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumised;
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi Sahharovi mõttevabaduse auhinna andmist dr Denis Mukwegele 2014. aastal,
- võttes arvesse Nobeli preemia andmist dr Denis Mukwegele 2018. aastal,
- võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülemvoliniku Michelle Bachelet' 28. augusti

¹ ELT C 458, 19.12.2018, lk 52.

2020. aasta avaldust,

- võttes arvesse asepresidendi / kõrge esindaja Josep Borrelli ja ÜRO eriesindaja konfliktidega kaasneva seksuaalse vägivalda küsimustes Pramila Patteni 18. juuni 2020. aasta ühisavaldust rahvusvahelise konfliktiolukorras seksuaalvägivalda ennetamise päeva kohta,
 - võttes arvesse ELi suuniseid inimõiguste kaitsjate kohta,
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta määrust (EL) 2017/821, millega kehtestatakse konflikti- ja riskipiirkondadest pärit tina, tantaali, volframi ja nende maakide ning kulla liidu importijatele tarneahelaga seotud hoolsuskohustus¹,
 - võttes arvesse koostöölepingut ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel (Cotonou leping),
 - võttes arvesse 27. juunil 1981. aastal vastu võetud ja 21. oktoobril 1986. aastal jõustunud inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika hartat,
 - võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni nr 1325 naiste, rahu ja julgeoleku kohta, mis võeti ühehäälselt vastu 31. oktoobril 2000,
 - võttes arvesse Kongo Demokraatliku Vabariigi põhiseadust, mis võeti vastu 18. veebruaril 2006. aastal,
 - võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni,
 - võttes arvesse ÜRO põhikirja,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 144 lõiget 5 ja artikli 132 lõiget 4,
- A. arvestades, et Kongo DV, eriti riigi idaosa, kannatab jätkuvalt vägivalda, rünnakute, tapmist ja laialdase inimõiguste rikkumise all, mille toimepanijad on kodu- ja välismaised relvarühmitused; arvestades, et need rünnakud on viimastel nädalatel mitmekordistunud, eriti Ituri ja Põhja-Kivu vahelisel piiril;
- B. arvestades, et tuntud Kongo DV günekoloog dr Denis Mukwege on pühendanud enamiku oma elust sõjas ja relvakonfliktides seksuaalvägivalda relvana kasutamisele lõpu tegemisele; arvestades, et 1999. aastal asutas dr Mukwege Bukavus Panzi haigla, et ravida seksuaalse ja soolise vägivalda ohvreid Kongo DV idaosas; arvestades, et Panzi haiglas raviti alates selle rajamisest kuni 2018. aasta augustini ligi 55 000 vägivaldaohvrit;
- C. arvestades, et dr Mukwege on pikka aega kindlameelselt nõudnud inimõiguste kaitsmist, vastutuse võtmist ja ÜRO inimõiguste aruandes (milles kaardistatakse rikkumised selles piirkonnas aastatel 1993-2003) esitatud soovitude elluviimist; arvestades, et dr Mukwege pääses 2012. aasta oktoobris napilt mõrvakatsest, kui tsiviilriietes relvastatud isikud ründasid tema Bukavus asuvat kodu, rünnaku käigus

¹ ELT L 130, 19.5.2017, lk 1.

kaotas elu tema ihukaitsja;

- D. arvestades, et dr Mukwege on saanud tõsiseid ja pidevaid ähvardusi, sealhulgas tapmisähvardusi enda, oma perekonna ja Panzi haigla meditsiinitöötajate vastu; arvestades, et nende ähvarduste arv on viimastel kuudel suurenenud vastusena dr Mukwege 2020. aasta juulis esitatud korduvatele üleskutsetele teha lõpp seksuaalkuritegude ja massimõrvade toimepanijate karistamatusele Kipupus, Sanges ja Ituri provintsis;
- E. arvestades, et dr Mukwegele anti 2018. aastal Nobeli rahupreemia ja 2014. aastal Euroopa Parlamendi Sahharovi mõttevabaduse auhind selle eest, et ta on oma elu pühendanud seksuaalvägivalla ohvrite eest hoolitsemisele Kongo DVs; arvestades, et Sahharovi auhinna laureaadina on dr Mukwegel õigus Euroopa Parlamendi täielikule toetusele; arvestades, et dr Mukwege on saanud oma saavutuste ja rahvusvahelise tunnustuse tõttu silmapaistvaks avaliku elu tegelaseks ja rahvusvaheliseks sümboliks ning vajab erilist kaitset ähvarduste eest;
- F. arvestades, et Kongo Demokraatliku Vabariigi president Félix Tshisekedi mõistis 2020. aasta augustis need surmaahtardused hukka ja lubas võtta meetmeid dr Mukwege ohutuse tagamiseks;
- G. arvestades, et ÜRO turvas MONUSCO kaudu dr Mukweget ja Panzi haiglat; arvestades, et see kaitse võeti 2020. aasta mais ära, kuid taastati 9. septembril 2020 pärast rahvusvahelise üldsuse proteste, sh Euroopa Parlamendi üleskutseid tagada dr Mukwege ohutus; arvestades, et dr Mukwegele pikaajalise kaitse kindlustamine on endiselt selgusetu, kuid selline kaitse tuleb tagada;
- H. arvestades, et Kongo DV pealinna Kinshasa tänavatel toimuvad meeleavaldused dr Denis Mukwege toetuseks ning seal nõutakse tema kaitsmist;
- I. arvestades, et 12. märtsil 2017 hukkasid relvastatud mehed Kongo DV keskosas asuvas Kasai piirkonnas inimõiguste rikkumisi dokumenteerinud kaks ÜRO uurijat – rootslase Zaida Cataláni ja ameeriklase Michael Sharpi;
- J. arvestades, et 22. juulil 2020 vahistati Kalehes (Lõuna-Kivus) meelevaldselt mitu inimõiguste kaitsjat ja kodanikuliikumise *Lutte pour le Changement* (LUCHA) liiget turvalisuse parandamiseks paigaldatud tänavavalgustuse varguse hukkamõistmise eest; arvestades, et inimõiguste kaitsja ja LUCHA liige Lucien Byamungu Munganga vahistati Kalehes meelevaldselt, kui ta protesteeris rahumeelselt, et saavutada nende vabastamine, ning teda hoitakse praegu Kalehe keskvanglas vahi all; arvestades, et on väljendatud muret Bukavus resideeruva inimõiguste kaitsja Josué Aruna, *Société Civile Environnementale et Agro-Rurale du Congo* piirkonnajuhi turvalisuse pärast;
- K. arvestades, et 2018. aasta märtsis kirjutas Kongo DV alla Maputo protokollile;
- L. arvestades, et 3. septembril 2020 mõisteti 20 Kongo DV sõdurit ja politseinikku 5–20 aastaks vangi riigi idaosas toime pandud vägistamise eest;
- M. arvestades, et Euroopa Parlament kutsus 12. augustil 2020. aastal, asepresident / kõrge esindaja 20. augustil 2020. aastal, ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo 28. augustil 2020. aastal ning mitmed riiklikud ja rahvusvahelised institutsioonid ja organisatsioonid on mitmel muul korral kutsunud Kongo DV ametivõime avalikult üles algatama

kriminaaluurimise seoses dr Mukwege vastu suunatud jätkuvate ähvardustega ning taastama tema kaitse ÜRO rahuvalvajate poolt;

- N. arvestades, et ÜRO on väljendanud valmidust jätkata Kongo DV partnerite väljaõpet, et võimaldada stabiilset ja pikaajalist julgeolekulahendust;
1. on sügavalt mures dr Mukwege ähvardava tõsise ohu pärast; mõistab hukka ähvardused tema isiku ja elu vastu ning ta perekonna ja kaastöötajate vastu; väljendab täielikku solidaarsust dr Mukwegega ja avaldab talle toetust;
 2. tunnustab dr Mukwege tema julguse ja eluaegse pühendumuse eest võitluses seksuaalvägivalla kasutamise vastu relvana sõjas ning relvakonfliktides; tõstab esile dr Mukwege avalikke seisukohavõtte, millele ta on aastakümnete vältel kindlaks jäänud ja millega ta on tauninud Kongo DVs toime pandud inimõiguste rikkumisi ja kuritarvitusi;
 3. peab õigeks ÜRO otsust võtta dr Mukwege uuesti MONUSCO kaitse alla; toonitab veel kord, et tema puhul on isikukaitse äärmiselt oluline ja kiireloomuline vajadus; nõuab, et ÜRO tagaks talle kindla ja püsiva kaitse, võttes eriti arvesse tõsiseid ähvardusi tema isiku ja elu vastu;
 4. nõuab, et Kongo DV valitsus korraldaks viivitamata president Félix Tshisekedi lubatud põhjaliku uurimise, et käsitleda sotsiaalmeedia, telefonikõnede ja otsesõnumite kaudu tehtud ähvardusi, mis on suunatud mitte ainult dr Mukwege, vaid ka tema perekonna ja Panzi haigla töötajate vastu;
 5. rõhutab, et Sahharovi mõttevabaduse auhind ei ole lihtsalt auhind, vaid tähendab Euroopa Parlamendi liikmete jaoks ka kohustust edendada koos auhinna laureaatidega inimõigusi ning teha kõik selleks, et iga laureaat saaks vabalt ja turvaliselt jätkata inimõiguste ja põhivabaduste kaitsmist;
 6. tunnustab dr Mukwege suure pühendumusega tehtud tööd seoses inimõiguste rikkumisi kaardistanud ÜRO 2010. aasta aruandega; peab taunimisväärseks, et rahvusvaheline üldsus ei ole aruande soovitude elluviimisel edu saavutanud; kutsub Kongo DV ametivõime üles rohkem pingutama, et hoida ära uued inimõiguste rikkumised riigi idaosas, ning võtma meetmeid selliste mehhanismide loomiseks, millega tagatakse tulevaste konfliktide ohvritele õigus õigusemõistmisele ja kahju hüvitamisele;
 7. toetab seetõttu ettepanekuid luua Kongo DV kohtutes spetsiaalsed segakojad, et Kongo DV kohtud ja rahvusvaheline üldsus saaksid koostööd teha ja inimõiguste rikkumiste eest süüdistusi esitada;
 8. nõuab, et Kongo DV valitsus vaataks läbi oma eelmise tõe- ja lepituskomisjoni töö; toetab täielikult president Tshisekedi poolt valitsusele esitatud taotlust luua üleminekuperioodi õigusemõistmise mehhanism, mis aitaks langetada otsuseid kõige raskemate kuritegude kohta, ning loodab väga, et ministrite nõukogu võtab kiiresti vastu kaks dekreedieelnõud, mida on arutatud mitu kuud;
 9. kutsub ÜRO Julgeolekunõukogu liikmesriike üles nõudma rahvusvahelise kriminaalkohtu loomist, mis hakkaks käsitlema enne 2002. aastat aset leidnud inimõiguste rikkumiste dokumenteeritud juhtumeid;
 10. mõistab resoluutselt hukka Lucien Byamungu Munganga ja liikumise LUCHA teiste

liikmete meelevaldse vahistamise ning nõuab nende tingimusteta ja viivitamatut vabastamist; rõhutab, et oluline on kaitsta inimõiguslasi, teiste hulgas Josué Arunat;

11. peab positiivseks saavutuseks seda, et 3. septembril 2020 mõisteti süüdi sõdurid, kes olid Kongo DV idaosas toime pannud vägistamisi; peab vajalikuks tõhustada Kongo DVs võitlust relvarühmituste ja relvajõudude karistamatuse vastu, et tagada nende poolt ohustatud elanikele rahu ja turvalisus;
12. avaldab tunnustust kõigile Kongo DV inimõiguste kaitsjatele, kes tegutsevad hoolimata probleemidest, mida nad kogevad, ning väljendab rahulolu selle üle, et mitu riigi tasandi ja rahvusvahelist organisatsiooni on teatavad sündmused avalikult hukka mõistnud;
13. palub asepresidendil / kõrgel esindajal ning ELi delegatsioonil ja ELi missioonidel Kongo DVs suurendada nähtavat toetust selles riigis ohus olevatele inimõiguste kaitsjatele, kasutades kõiki olemasolevaid vahendeid (st poliitilisi, diplomaatilisi ja rahalisi) kaitsemeetmena, et tunnustada nende tegevust inimõiguste vallas ning teadvustada nende olulist rolli inimõiguste kaitsjatena võitluses stabiilsuse ja rahu eest oma piirkonnas;
14. kutsub ELi üles jätma jõusse sanktsioonid vägivalla ja inimõiguste rikkumiste toimepanijate vastu Kongo DVs ning nõuab sanktsioonide laiendamist nendele toimepanijatele, keda on nimetatud inimõiguste rikkumisi kaardistanud ÜRO aruandes;
15. mõistab hukka naiste vastu suunatud seksuaalvägivalla kasutamise konfliktides ning kutsub rahvusvahelist üldsust üles tõhustama pingutusi, et kaotada seksuaalne ja sooline vägivald relvakonfliktides ja sõdades, kaitsta ohvreid, teha lõpp kuritegude toimepanijate karistamatusele ning tagada kannatanutele õiguskaitse, hüvitiste ja heastamise kättesaadavus;
16. tunnustab edusamme, mida on tehtud naiste õigusi käsitleva Maputo protokolliga ratifitseerimisega; rõhutab selle protokolliga rakendamise tähtsust;
17. tuletab meelde, et vägivalda Kongo DV idaosas hoiavad elavana kodu- ja välismaised mässulised relvarühmitused, keda rahastatakse mineraalikaubandusest saadavast tulust ja kes mineraalikaubandusele juurdepääsu pärast üksteisega konkureerivad; rõhutab, et kõik ettevõtjad, üksikisikud või riiklikud või riigivõimuga seotud toimijad, kes aitavad kaasa selliste kuritegude toimepanemisele, tuleb kohtu alla anda; väljendab rahulolu selle üle, et kavakohaselt jõustub 2021. aasta jaanuaris ELis konfliktimineraalide määrus, mis on esimene neist paljudest sammudest, mida rahvusvaheline üldsus vajab selle sügavalt juurdunud probleemi lahendamiseks; rõhutab tungivat vajadust rakendada uusi meetmeid konfliktipiirkondades tegutsevate ettevõtete siduva hoolsuskohustuse ja vastutustundliku ärikäitumise edendamiseks;
18. nõuab tungivalt, et Ida-Aafrika järvede piirkonna riigid teeksid piiriülest koostööd ja naaberriigid arendaksid piirkondlikku strateegiat, et tegeleda vägivalla ja inimõiguste rikkumistega Kongo DVs;
19. peab kahetsusväärseks, et määramata ajaks on edasi lükatud Goma minitippkohtumine, mis oli algselt kavandatud 13. septembriks 2020 ja kus pidid Kongo DV kutsel kokku saama viie Ida-Aafrika järvede piirkonna riigi riigipead, et arutada piirkonnas rahu saavutamise võimalusi; loodab väga, et võimalikult kiiresti määratakse kindlaks uus

tippkohtumise toimumise aeg ja et tippkohtumine võib aidata leevendada pingeid üksteisega piirnevate riikide vahel;

20. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, ELi inimõiguste eriesindajale, AKV-ELi ministrite nõukogule ja parlamentaarsele ühisassambleele, Norra Nobeli komiteele, Aafrika Liidule, Kongo Demokraatliku Vabariigi presidendile, peaministrile ja parlamendile ning Aafrika Liidule ja selle institutsioonidele.